

Nevidomý fanoušek

Umožňujeme nevidomým vidět sport

Proč Nevidomý fanoušek?

Být fanouškem znamená sdílet emoce. Být fanouškem znamená být součástí komunity. Být fanouškem znamená užít si atmosféru sportovní či jiné akce naživo. Nevidomý fanoušek umožňuje sdílet emoce s komunitou fanoušků naživo a bez bariér.

Kdo je strůjcem myšlenky? V roce 2018 s potřebou zajistit živý audiokomentář přišel tým fotbalového klubu AC Sparta Praha. Přirozeně se obrátili na Český rozhlas Radiožurnál, který živě komentuje sportovní klání, a ten zas na Nadační fond

Českého rozhlasu, který má díky projektu Světluška blízko k lidem se zrakovým handicapem. Poprvé se pilotně testoval živý audiokomentář fotbalového utkání pro nevidomé a slabozraké fanoušky právě na fotbalové Spartě. [Ohlédnutí zde.](#)

Proč fandí Nadační fond Českého rozhlasu a Český rozhlas Nevidomému fanouškovi?

Nadační fond Českého rozhlasu prostřednictvím svého dlouhodobého projektu Světluška podporuje lidi s těžkým zrakovým postižením tak, aby mohli žít samostatný život dle vlastní volby. Provázíme zrakově handicapované od narození až do seniorského věku a nabízíme pomoc v různých životních situacích. Přístupnost v digitálním světě i v tom každodenním fyzickém je klíčem k samostatnosti. Nedává smysl opatřit film audiopopisem, když není pro nevidomého přístupné ovládání televize, podobně jako méně potěší vstupenky do divadla, do kterého se člověk na vozíku dostane jen po schodech. Přístupnost zábavy je pak kapitola sama pro sebe. Ano, i na tu musíme myslet, protože i tu s námi chtějí lidé se zrakovým postižením sdílet.

Zpravodajská stanice České rozhlasu **Radiožurnál** je nejposlouchanějším rádiem českého éteru. Jeho nedílnou součástí jsou přímé sportovní přenosy i veřejně prospěšné akce. S Nadačním fondem Českého rozhlasu spolupracuje na většině jeho projektů, ať už jsou zaměřené na pomoc seniorům nebo zrakově postiženým. Silná sestava sportovních redaktorů Radiožurnálu umožňuje speciální komentář ve všech sportovních odvětvích. Stanice naopak využívá zpětnou vazbu nevidomých fanoušků pro zkvalitňování přenosů v éteru.

Fotokredit: AC Sparta Praha

Fotokredit: AC Sparta Praha

Autentické reakce našich fanoušků

Zúčastnit se akce naživo má pro mě jako pro nevidomého fanouška několik zásadních plusů oproti sledování televizního přenosu nebo poslouchání rádia. Předně je to atmosféra na místě sportovní akce. Ruchové mikrofony nedokáží dostatečně zprostředkovat zvuk sportovního klání, výkřiky fanoušků nebo veškeré zvukové detaily prostředí jako hukot vody, každé cvaknutí hokejky či pokřikování hráčů ve snaze dát si vědět o chystaném taktickém manévru. Dalším důvodem je skutečnost, že komentář pro nevidomé fanoušky se přeci jen liší oproti tomu běžnému v rádiu, tím spíše od komentáře v televizi. Pokud komentátor počítá s tím, že ne každý zná podrobně daný sport, dozví se daleko víc podrobností o tom, jak vypadá trať, jaké je okolní prostředí, jak vlastně vypadá sportovní náčiní a další podrobnosti, které i rozhlasoví komentátoři berou za samozřejmé, protože každý vidící přece ví, jak vypadá pádlo nebo helma na ten či onen sport. A v neposlední řadě je to důvod, který přitahuje na sportovní akce i vidící fanoušky, kteří by si také mohli prostě jen pustit televizi, být u toho a mít informace z první ruky bez jakéhokoliv zpoždění. Zažít sportovní událost naživo a prožívat ji s ostatními, kterých na místě často není úplně málo. Mít možnost zažít vše včetně detailů, jako jsou medailové ceremonie, i v případě, že se jich třeba neúčastní čeští reprezentanti, takže běžná média je už nevysílají. Zkrátka mít možnost zažít sportovní zážitek přímo v místě dění na vlastní kůži.

Matěj Žaloudek

Když jsem ještě viděl dobře (ve svých 15 letech), chodíval jsem pravidelně na zápasy na stadion doma v Plzni. Ať už přímo do kotle fotbalové FC Viktoria Plzeň nebo hokejové HC Plzeň. Pro mě, jako velkého sportovního nadšence, se jednalo o zážitek komplexní, tj. mohl jsem zažít jedinečnou atmosféru a zafandit „svému“ klubu a byl jsem zároveň v obraze s dějem. Také jsem měl partu kamarádů, se kterou jsem na zápasy chodil, tedy mělo to pro mě velký rozměr i společenský. Potom, co se mi v dospělosti zhoršil zrak, jsem na zápasy chodit přestal. A to proto, že musím volit. Buď zažiju jedinečnou atmosféru, ale nebudu vědět, co se děje, nebo budu v obraze, ale sám doma. Nevidomý fanoušek mi dal pocítit svobodu a „normálnost“, jakou jsem zažíval, když jsem viděl lépe. Že můžu přijít na stadion a být součástí zápasu bez podmínek.

Jan Bošek

Projekt Nevidomý fanoušek je rozhodně originální, přínosný a především obohacující nápad. Nevidomý člověk si může pustit sportovní přenos buď v televizi, nebo v rádiu, nicméně ani jedna z těchto variant nekonkuruje možnosti, kterou nabízí právě Nevidomý fanoušek. Většina sportovních akcí má jen hodně základní komentář a nevidomý či slabozraký fanoušek nemá vůbec možnost zjistit, co se na hrací ploše děje. Je skvělý pocit být na stadionu, prožívat atmosféru, fandit a zároveň mít v uchu sluchátko, do něž profesionální komentátor popisuje, co se děje na hřišti. Ano, rozhlasové vysílání je taky skvělé, ale nic se nevyrovná přímé návštěvě sportovní nebo divadelní události. Ráda bych vyzdvihla i tu skutečnost, že komentátoři před konkrétní akcí nebo i během ní za zrakově postiženými fanoušky chodí a ptají se, co by bylo dobré popsat více a na co je třeba se zaměřit. Je to především skvělá možnost dostat se mezi lidi a nesedět jen doma u rádia či televize.

Chtěla bych alespoň touto formou moc poděkovat tvůrcům projektu Nevidomý fanoušek. Vaše práce je smysluplná a nám otevírá spoustu možností a aktivit, které jsme si ještě před několika lety nedovedli ani představit.

Kateřina Orságová-Urbanová

Projekt Nevidomý fanoušek je skvělý počin. Nejvíce jej ocení samozřejmě nevidomí, ale také pro slabozraké fanoušky je tento fantastický nápad úžasnou příležitostí, jak si co nejvíce vychutnat svůj oblíbený zápas. A to přímo na místě. Z pohledu zrakově znevýhodněného fandky je určitě lepší jít na zápas živě, než jej sledovat prostřednictvím televize či poslechem rádia. Z médií jsou zápasy sice velmi dobře komentovány, ale celý popis je zaměřen spíše tak všeobecně. U Nevidomého fanouška je obrovskou výhodou, že před samotným zápasem se ještě komentátor zastaví u nevidomých a zajímá se o to, co by je při komentáři do jednoho sluchátka, jež má člověk v uchu během zápasu, zajímalo nejvíce a co je nejpodstatnější. Samozřejmě také oceňuji, že se tento projekt zaměřuje hned na několik sportů. Byl bych moc rád, kdyby se projekt Nevidomý fanoušek ještě rozšířil, protože lidem se zrakovým znevýhodněním otevírá úžasnou možnost – být přímo u toho!

Miroslav Orság

Co je Nevidomý fanoušek?

Nevidomý fanoušek je služba, která zpřístupňuje sportovní a kulturní události zrakově handicapovaným prostřednictvím živého audiokomentáře. Speciální komentáře vychází z klasické rozhlasové reportáže, jsou však specifitější. Daleko víc si všímají vizuálního kontextu akce, tedy popisu prostředí, herní plochy, tribun, hráčů či herců i jejich neverbálních projevů.

Živý audiokomentář dostávají fanoušci se zrakovým handicapem do sluchátek pomocí základní tlumočnické techniky. Nevidomý fanoušek se zaměřuje i na fyzickou přístupnost prostor, přístupnost informací a v kontextu akce poskytovaných služeb pro fanoušky či diváky. Nevidomý fanoušek je společným projektem Nadačního fondu Českého rozhlasu a Radiožurnálu.

**Podívejte se, které akce už
Nevidomý fanoušek navštívil:**

Jak funguje Nevidomý fanoušek?

Naším společným zájmem je, aby se přístupnost stala principem, nikoliv možností, kterou budeme posuzovat podle počtu uživatelů nebo v našem případě počtu fanoušků se specifickými potřebami. Proto vzniká tento jednoduchý manuál, aby inspiroval pořadatele sportovních i jiných kulturních a společenských akcí. Aby o svých fanoušcích přemýšleli inkluzivně, protože jakýkoliv handicap by neměl být bariérou k bezprostřednímu sdílení emocí v komunitě, k projevu fanouškovství či lásky k určitému sportu.

Přístupnost prostor a služeb v rámci sportovní či kulturní akce

1. Informace pro účastníky a vstupenky před akcí

Zpřístupňování jakéhokoliv audiovizuálního obsahu zrakově handicapovaným, kterým takový sportovní nebo kulturní zážitek rozhodně je, postrádá smysl, pokud dopředu nemyslíme i na to, že přístupný obsah musí mít přístupné prostředí, kde ho lze vidět, slyšet i zažít. Pořad opatřený audiopopisem si zrakově handicapovaný nepřehraje, pokud pro něj bude přehrávač na chytré televizi nepřístupný. A vlastně se ani o zážitku nedozví, pokud nebudou přístupné informace k akci a prostředí pro zakoupení vstupenek na akci. Tady je potřeba začít. Webové stránky, na kterých informujete o akci, musí být přístupné pro odcítací software, který používají zrakově handicapovaní. S přístupností webů a mobilních aplikací vám rádi pomohou v projektu [Théseus](#), který úzce spolupracuje s Nadačním fondem Českého rozhlasu. Ověřte si také, jestli je pro odcítací programy přístupný i vstupenkový portál. Pokud ne, lze jistě najít i dočasné náhradní řešení, např. prodej vstupenek na místě. Nezapomínejte na to, že většina zrakově handicapovaných přijde na akci se

svým průvodcem (jde o osoby s průkazem ZTP/P, tj. zvláště těžké postižení s průvodcem). Pokud nabízíte nějaké zvýhodnění vstupné pro osoby se zrakovým postižením, pak stejná výhoda by měla náležet i jeho průvodci. Toto je ale na vašem rozhodnutí, zákonná povinnost zde není.

Fotokredit: Milan Vobecký

2. Popis cesty na místo

Pokud k vám na akci vyrazí zrakově postižený sám bez doprovodu nebo pouze s vodícím psem, velice uvítá, když od vás bude mít dopředu např. na webových stránkách ke stažení zpracovaný popis trasy od nejbližšího MHD. Popisy tras zpracovává například [Navigační centrum SONS](#). Zrakově

3. Vodící pes a asistence na místě

Vodící pes je speciálně vycvičený pes sloužící jako zvláštní pomůcka pro nevidomé. Vodící pes má za úkol provázet zrakově handicapovaného člověka a pomáhat mu v běžném životě, a to hlavně při pohybu venku. Jinak tomu není ani na vnitřních i venkovních sportovištích nebo v divadle. Není povinností majitele vodícího psa, aby mu nasazoval náhubek, pokud by to znemožnilo vykonávat činnost, pro kterou je vycvičen, např. podat zrakově postiženému klíče ze země. Pro vaše bezpečnostní služby to bude možná výzva, ale je potřeba pracovníkům ostrahy vše dostatečně srozumitelně vysvětlit, aby pochopili smysl této výjimky. Pokud na vaší akci vyčleňujete některá místa na tribuně pro diváky/fanoušky s handicapem, myslete i na to, aby se pod nohy zrakově postiženého návštěvníka vešel také jeho vodící pes.

4. Bezpečnost na prvním místě

Myslete, prosím, na bezpečnost fyzických prostor. Výmoly, výkopové práce, schodiště bez zábradlí, větve v úrovni obličeje, otevřené dveře do cesty. Náročné je samozřejmě také překonání turniketu, pokud jde zrakově handicapovaný s orientační bílou holí nebo vodícím psem. Zrakově postižený návštěvník/fanoušek by měl mít po celou dobu u sebe signalizační nebo orientační bílou hůl, podle které ostatní poznají, že jde o osobu se zrakovým postižením, a mohou tak empatictěji nabídnout pomoc.

postížení mohou využít také bezplatných služeb Seznam.cz a nechat si připravit a vytisknout situační [haptickou mapu](#) místa, kde se akce koná. Pro inspiraci uvádíme například [popisy tras](#) na Noční běh pro Světlušku v sedmi městech.

Je odpovědností každého návštěvníka/fanouška, aby si na akci s sebou vzal průvodce či asistenta, který dopomůže s usazením na tribuně či v hledišti. Případně můžete jako pořadatel nabídnout asistenci na místě, která zajistí doprovod na místo a případně doprovod na toalety či k občerstvení, pokud to zrakový handicap návštěvníka/fanouška vyžaduje. V takovém případě jste skvělí a určitě dejte o této vaší službě vědět na webových stránkách, aby ji návštěvníci/fanoušci využívali.

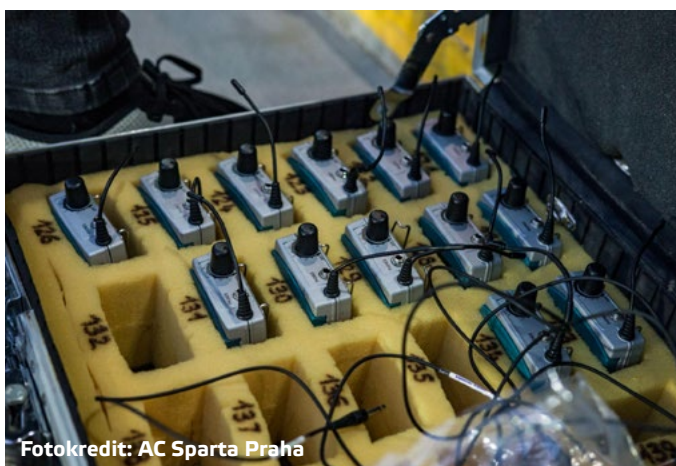

Proto návštěvníkům/fanouškům doporučujeme, aby měli nejen bílou hůl, ale vzali si na sebe i rozlišovací vestu s nápisem Nevidomý/Slabozraký, pak je pro pořadatele i ostatní návštěvníky jednodušší předikovat potřeby a rizika a včas nabídnout pomoc. Nevidomí si nutnost používání bílé hole uvědomují, byť pro ně vždy není příjemná [pozornost](#), kterou bílá hůl přitahuje.

Technické zajištění akce

Na místě konání, ať už jde o divadlo nebo sportovní utkání, vybavíme komentátora mikrofonem. Tento mikrofon se připojí na vysílač. Aby každý dobře slyšel živý audiokomentář, je potřeba každého nevidomého vybavit přijímačem se sluchátky. Vše je bezdrátové, abychom umožnili volný pohyb všem zrakově handicapovaným fanouškům.

Pro tyto účely používáme zařízení, které se běžně používá jako bezdrátový odposlech pro zpěváky. Lze použít i bezdrátovou sadu pro průvodce a nebo bezdrátovou sadu pro tlumočení. V našem setu pro toto vysílání máme jeden vysílač, ke kterému používáme 15 přijímačů. Někdy nevidomí poslouchají komentář jen na jedno ucho, a tak si jeden přijímač mohou rozdělit mezi dva posluchače.

V divadle je potřeba zajistit místo pro komentátora tak, aby nerušil představení. Proto je možné v zákulisí vybudovat komentátorské místo s videopřenosem nebo umístit do hlediště tlumočnickou budku s videopřenosem či dobrým přehledem o dění na jevišti (stanoviště může být například také v režii). Zde komentátor vidí na obrazovce a slyší ve sluchátkách, co se děje na jevišti, a může nahlas, aniž by rušil diváky, komentovat děj do mikrofonů. Signál se dopravuje do hlediště a zde se připojuje na vysílač.

U sportovních utkání se nám nejvíce osvědčilo použití bateriového vysílače. Tato varianta umožní, aby se komentátor pohyboval v blízkosti nevidomých fanoušků, a byl tak s nimi v užším kontaktu. Je-li však na sportovišti třeba zachovat ticho (například u tenisových zápasů), využíváme pro komentátory odhlučněnou kabínu.

Živý audiokomentář na místě

1. Zásady živého audiokomentáře pro zrakově handicapované

Komentování v přímém přenosu musí být podrobnější než to, které jsou zvyklí dělat reportéři pro rozhlasové posluchače, byť ani oni zápas/soutěž nevidí. Zrakově postiženým lidem je ale potřeba dodat co nejvíc detailů, které se v běžném komentování neobjevují. Může se zdát, že reportéři jdou až příliš do detailů a podrobností. Ale je třeba popisovat naprosto všechno, barvy, velikosti, tvary, reakce na kulisy a zvuky. Je dobré, když reportéři před začátkem zápasu/akce přijdou mezi nevidomé fanoušky a proberou s nimi to, co se od nich očekává a totéž zopakují i o přestávce.

„Setkám se se svými posluchači, mám hned zpětnou vazbu. Zvláštní pocit – že si musím dát pozor na jiný typ popisu – posluchači například chtějí vědět věci, které by mě nikdy nenapadly říkat. Jak má někdo dlouhé vlasy, jestli se daný hráč usmívá a podobně. Zvláštní pocit, když používám slovo „vidět“, protože komentuju pro nevidomé. Oni sami to ale berou víc v klidu než my,“ říká Martin Charvát, který komentoval pro nevidomé basketbal, vodní slalom a tenis.

Hokejový reportér František Kuna potvrzuje, že nevidomý fanoušek má rád detaily: „Popis hráčů, vlasů, barvy kopaček, tetování, popis tribun, vlajky, transparenty,

Fotokredit: Milan Vobecky

choreo, když je tam nějaká dýmavnice, tak odkud jde a tak podobně, stejně jako třeba to, odkud hráč střílí, jakou nohou kope, jaké má kopačky, jak vypadají, jakou mají barvu, špunty, A důležitá je také interakce s publikem, dodává Kuna: „Tak třeba mexická vlna, říct, kdy se k nim blíží, aby zvedli ruce.“ A snažit se ukázat některé věci napřímo. „Po hokeji v Brně jsme šli na led a házeli nevidomým fanouškům nabruslený led, tedy sníh, do obličeje, aby věděli, jak se cítí gólman, když těsně před ním někdo zabrzdí.“ Podobně jsme se snažili zapojit nevidomé fanoušky i v dalších zápasech a sportech. Mohli si se známými sportovci popovídat a osahat basketbalový míč, zkusit si jízdu v kánoi.

2. Debriefing s fanoušky po akci

Kvalitu živého audiokomentáře zlepšujeme tak, že po každé komentované sportovní nebo kulturní události komentátoři zjišťují zpětnou vazbu od zrakově handicapovaných fanoušků. Osvědčilo se mít možnost čerpat zpětnou vazbu i v průběhu, když

má možnost komentátor stát nebo sedět v těsné blízkosti fanoušků, pro které komentuje. Bezprostřední zpětnou vazbu lze číst i z jejich neverbálních projevů (například to, že pochopí z popisu komickou situaci, která se přihodila na sportovišti).

Speciální disciplínou je živý audiokomentář k divadelnímu představení

Živý audiokomentář divadelního představení má v pojetí Nevidomého fanouška svá specifika. V tomto případě je nezbytná kvalitní příprava komentátora.

- Zhlédnout hru ze záznamu a udělat si prvotní poznámky v místech, kde komentář přichází v úvahu.
- Další zhlédnutí záznamu už je s formulováním popisu a následně s hlasitým čtením, aby komentátor/ka zjistil/a, zda se text vejde do pauzy. Pokud nikoliv, je potřeba přeformulovat, zkrátit nebo naopak přidat text.
- Nakonec se projede záznam s textem popisů nahlas.

„U divadelního představení musí audiopopis klapnout na první dobrou narozdíl od audiopopisu v televizi. Při psaní textu je potřeba ctít několik zásad. Třeba nesmíte naznačit v textu cokoli, co se teprve má stát. Stále komentujeme jen přítomný okamžik. Ale třeba musíme umět popsat pocit nebo předpokládaný úmysl. Když herec pokrčí rameny a odmítavě se otočí, musí to nevidomý divák také pochopit. Můj názor je pro diváka ale naprosto irelevantní a v audiokomentáři není prostor pro zabarvení hry emocemi komentátora.“

Fotokredit: Jiří Šeda

Z rozhovoru s moderátorkou Českého rozhlasu Kateřinou Huberovou
[„Jsem očima nevidomého diváka“](#)

Fotokredit: Jiří Šeda

Kontakty:

Gabriela Drastichová

Nadační fond Českého rozhlasu, Světluška

gabriela.drastichova@rozhlas.cz
svetluska.net

Jana Němečková

Český rozhlas, Radiožurnál Sport

jana.nemeczkova@rozhlas.cz
sport.rozhlas.cz

svetluska.net